

Datum van
inontvangstneming

:

12/03/2019

Zaak C-798/18

Verzoek om prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

17 december 2018

Verwijzende rechter:

Tribunale Amministrativo Regionale per il Lazio (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing

28 september 2018

Verzoekende partij

Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) e.a.

Verwerende partij

Ministero dello Sviluppo Economico
Gestore dei servizi energetici (GSE) SpA

[OMISSIS]

ITALIAANSE REPUBLIEK

De Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (bestuursrechter in eerste aanleg voor de regio Latium)

(Sezione Terza Ter)

heeft de navolgende

BESCHIKKING

gegeven op het beroep [OMISSIS] ingesteld door

Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (nationale federatie van elektrotechnische en elektronische ondernemingen) (Anie), [e a.] [OMISSIS] **[Or.2]** [OMISSIS] **[Or.3]** [OMISSIS];

tegen

Ministero dello sviluppo economico (ministerie van Economische Ontwikkeling), [OMISSIS]; Gse - Gestore dei servizi energetici s.p.a.;

strekkende tot nietigverklaring

- van het ministerieel besluit van 16 oktober 2014, houdende „Goedkeuring van de wijze van betaling door de Gestore Servizi Energetici s.p.a. van de aanmoedigingstarieven voor elektriciteit geproduceerd door fotovoltaïsche installaties, ter uitvoering van artikel 26, lid 2, van voorlopig wetsbesluit nr. 91 van 24 juni 2014, met wijzigingen omgezet in wet bij wet nr. 116 van 11 augustus 2014”;
- van het ministerieel besluit van 17 oktober 2014 houdende „Modaliteiten voor de hervorming van de aanmoedigingstarieven voor elektriciteit geproduceerd door fotovoltaïsche installaties, ter uitvoering **[Or.4]** van artikel 26, lid 3, onder b) van voorlopig wetsbesluit nr. 91 van 24 juni 2014, met wijzigingen omgezet in wet bij wet nr. 116 van 11 augustus 2014”;
- alle andere daaraan voorafgaande, daarmee verband houdende of daarop gebaseerde handelingen.

OMISSIS] [procedure]

1. Voorwerp van het geschil en relevante feiten.

De Federazione nazionale imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) vertegenwoordigt de ondernemingen die in Italië „activiteiten verrichten die zijn gericht op de productie van goederen en/of diensten in de elektrotechnische en elektronische sector of in aanverwante sectoren” (zij verklaart een „federatie van het eerste niveau” te zijn waarbinnen sectorverenigingen zijn opgericht, waaronder de vereniging „Anie Energie Rinnovabili” (Anie hernieuwbare energie), die als doel heeft de „bescherming, op het technisch-economische niveau en op het niveau van het imago, van de industrie van de sector hernieuwbare energie en de aanpak van de problemen die van specifiek belang voor deze sector”).

De andere verzoekende partijen (vennootschappen en individuele ondernemers) zijn eigenaars van en verantwoordelijken voor een of meer fotovoltaïsche installaties met een vermogen van meer dan 200 kW, gelegen op verschillende locaties op het nationale grondgebied, die met de Gestore dei servizi energetici (beheerder van de diensten op het gebied van energie) (Gse s.p.a., een overheidsbedrijf dat onder volledige zeggenschap van het ministerie van

Economie en Financiën staat en waaraan tal van publiekrechtelijke functies in de energiesector zijn toegewezen), overeenkomsten voor twintig jaar [aangemerkt als „privaatrechtelijke overeenkomsten” in de zin van artikel 24, lid 2, onder d), van wetsbesluit nr. 28/2011] inzake de toekenning van het aanmoedigingstarief voor de productie van **[Or.5]** elektriciteit uit fotovoltaïsche installaties hebben gesloten; de overeenkomsten zijn gesloten krachtens de nationale regeling vastgesteld ter uitvoering van de Europese richtlijnen ter bevordering van de productie van energie uit hernieuwbare bronnen (richtlijn 2001/77/EG, thans vervangen door richtlijn 2009/28/EG).

Met dit beroep vorderen verzoekers nietigverklaring van de ministeriële besluiten van 16 en 17 oktober 2014 waarbij uitvoering is gegeven aan artikel 26, leden 2 en 3, van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014, omgezet in wet bij wet nr. 116/2014.

Zij klagen over de schadelijke gevolgen van bovengenoemd artikel 26 en van de daarmee verband houdende uitvoeringsbesluiten en voeren aan dat die bepaling ongunstige gevolgen heeft gehad voor de lopende relaties, die in de respectieve concessies en in de daarmee verband houdende overeenkomsten met de openbare exploitant zijn vastgelegd, doordat zij het vertrouwen van de exploitanten aanzienlijk hebben geschaad; de bij wet opgelegde „hervorming” van de aanmoedigingsmaatregelen is in feite een wijziging in peius van de eerder door de overheid vastgestelde maatregelen ter aanmoediging van de productie van fotovoltaïsche energie.

In dit verband wordt onder meer aangevoerd dat de gemeenschapsrechtelijke beginselen van bescherming van het gewettigd vertrouwen en van de rechtszekerheid en richtlijn 2009/28/EG zijn geschonden; de Europese regelgeving en de Europese richtsnoeren inzake hernieuwbare energiebronnen zouden immers eraan in de weg staan dat de nationale wetgever in strijd met het vertrouwensbeginsel en met het rechtszekerheidsbeginsel nadeligere bepalingen op het gebied van de elektriciteit uit hernieuwbare bronnen en van de steunregelingen invoert; art. 26 van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014 zou in strijd zijn met deze regels, doordat daarbij met terugwerkende kracht maatregelen zijn ingevoerd die de oorspronkelijke parameters voor de investeringen uithollen, en zou derhalve buiten toepassing moeten worden gelaten (of, subsidiair, aan het oordeel van het Hof van Justitie van de Europese Unie moeten worden voorgelegd) wegens schending van het primaire en het afgeleide Unierecht.

Het ministerie van Economische Ontwikkeling is in rechte verschenen en heeft verzocht, het beroep te verwerpen.

[Or. 6]

Hieraan dient te worden toegevoegd dat het onderhavige geschil deel uitmaakt van een ruimer geschillencomplex in het kader waarvan ondernemingen in situaties die vergelijkbaar zijn met die van de onderhavige zaak, dezelfde vorderingen formuleren als die welke hier worden behandeld. Daarom heeft de onderhavige

afdeling van het Tribunale amministrativo regionale per il Lazio in een aantal gevallen die vergelijkbaar zijn met de onderhavige zaak, gelet op de mogelijke ongrondwettigheid van artikel 26, lid 3, van voorlopig wetsbesluit nr. 91 van 24 juni 2014, met wijzigingen omgezet in wet bij wet nr. 116/2014, de grondwettigheid van deze bepaling aan de orde gesteld bij de Corte costituzionale (grondwettelijk hof, Italië), die dit rechtsmiddel bij arrest nr. 16/2017 ongegrond heeft verklaard.

Sinds de bekendmaking van dit arrest dringen verzoekers erop aan dat bij het Hof van Justitie van de Europese Unie een verzoek om een prejudiciële beslissing over de vragen van Europees recht wordt ingediend.

Ter terechtzitting van 28 september 2018 is de zaak aangehouden.

2. *Nationale referentieregeling*

Artikel 26 van voorlopig wetsbesluit nr. 91 van 24 juni 2014, met wijzigingen omgezet in wet bij wet nr. 116 van 11 augustus 2014 (van kracht sinds 21.8.2014), voorziet, met het in lid 1 genoemde doel „het beheer van termijnen voor de inzameling en de betaling van de aanmoedigingsbedragen te optimaliseren en de duurzaamheid van het beleid van ondersteuning van hernieuwbare energie te bevorderen”, in een nieuwe wijze van betaling van de aanmoedigingsbedragen voor elektriciteit geproduceerd in fotonvoltaïsche installaties die zijn toegekend op grond artikel 7 van wetsbesluit nr. 387 van 29 december 2003 (omzetting in nationaal recht van richtlijn 2001/77/EG betreffende de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt) en artikel 25, lid 10, van wetsbesluit nr. 28 van 3 maart 2011 (omzetting in nationaal recht van richtlijn 2009/28/EG ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van richtlijn 2001/77/EG en richtlijn 2003/30/EG).

In overeenstemming met deze doelstellingen bepaalt genoemd artikel 26, lid 2, dat de Gse vanaf het tweede semester van 2014 de aanmoedigingstarieven betaalt in vaste maandelijkse termijnen [**Or.7**], die slechts 90 procent van de geraamde gemiddelde jaarlijkse productie van elke installatie in het kalenderjaar van productie bedragen, en het verschil met de werkelijke productie vóór 30 juni van het volgende jaar vereffent.

Lid 2 wijzigt aldus de geldende contractuele voorwaarden door het criterium van „daadwerkelijke productie” – gebaseerd op de meting van de werkelijk geproduceerde energie – te vervangen door dat van „gemiddelde jaarlijkse productie” zonder rekening te houden met het feit dat de individuele begunstigde bij zijn toetreding tot de steunregeling erop vertrouwd te kunnen beschikken over een kasstroom die in verhouding staat tot de werkelijke productie, op basis waarvan hij kon voorzien in zijn permanente (bijvoorbeeld terugbetaling van leningen) of incidentele financiële behoeften. Met andere woorden deze maatregel, die bestaat uit een vertraagde toekenning van 10 % van de

verschuldigde aanmoedigingsbedragen, die door de wet als „conguaglio” (verrekening) wordt aangemerkt, houdt een wijziging in van de lopende rechtsbetrekkingen.

Artikel 26, lid 3, luidt als volgt: „Met ingang van 1 januari 2015 wordt het aanmoedigingstarief voor energie geproduceerd door installaties met een nominaal vermogen van meer dan 200 kW, naar keuze van de exploitant, hervormd in de zin van een van de volgende opties die uiterlijk op 30 november 2014 aan de Gse moeten worden meegedeeld:

a) het tarief wordt betaald over een periode van 24 jaar vanaf de datum van inbedrijfstelling van de installaties en wordt dus herberekend volgens het verlagingspercentage in de tabel in bijlage 2 bij dit besluit;

b) onverminderd de betalingsperiode van 20 jaar wordt het tarief in die zin hervormd dat tijdens een eerste periode een lager aanmoedigingstarief wordt betaald het de huidige en in een tweede periode het aanmoedigingstarief in dezelfde mate wordt verhoogd. De gewijzigde percentages worden vastgesteld bij besluit van de minister van Economische Ontwikkeling, de Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico (autoriteit voor de elektriciteit, het gas en het watersysteem) gehoord, vóór 1 oktober 2014, zodat ingeval alle rechthebbenden deze optie kiezen een besparing van ten minste 600 miljoen EUR per jaar over de periode 2015-2019 wordt gerealiseerd ten opzichte van de betaling volgens de huidige tarieven;

[Or.8]

c) onverminderd de betalingsperiode van 20 jaar, wordt het aanmoedigingstarief voor de resterende duur van de aanmoedigingsperiode verlaagd met een percentage van de op de datum van inwerkingtreding van dit besluit geldende aanmoediging, ten belope van: 1) 6 % voor de installaties met een nominaal vermogen van meer dan 200 kW en tot een nominaal vermogen van 500 kW; 2) 7 % voor de installaties met een nominaal vermogen van meer dan 500 kW en tot een nominaal vermogen van 900 kW; 3) 8 % voor de installaties met een nominaal vermogen van meer dan 900 kW.

Wanneer de exploitant niets laat weten, past de Gse de optie onder c) toe.”

Met andere woorden, op grond van deze bepaling heeft de wetgever de exploitanten uit de betrokken sector de overgang naar een ander tariefstelsel opgelegd dat is hervormd volgens een van de hierboven aangehaalde in lid 3 genoemde opties, die elk overduidelijk hun uit de met de Gse gesloten aanmoedigingsovereenkomsten voortvloeiende positie verslechtert door de duur of het bedrag van de aanmoedigingstarieven of op beide te wijzigen.

De onder c) genoemde optie voorziet immers in een aanzienlijke verlaging van het tarief en heeft dus een duidelijk negatief effect.

Bij het bepaalde onder *a*) wordt de aanmoedigingsperiode verlengd tot 24 jaar met een evenredige verlaging van de jaarlijkse betalingen (met een verlaging met 25 % voor installaties met een restperiode van 12 jaar tot 17 % voor installaties met een restperiode van 19 jaar of meer). In dit geval heeft de verlenging van de periode niet alleen een uitgestelde ontvangst van de aanmoediging tot gevolg, maar heeft zij ook een invloed op de kosten van de productiefactoren (looptijd van eventuele bankleningen, van de overeenkomsten inzake de beschikbaarheid van de terreinen, de verzekeringen).

Het bepaalde onder *b*) voorziet in een vermindering van de bedragen voor de periode 2015-2019 (teneinde een besparing van "ten minste 600 miljoen EUR" te realiseren ingeval alle belanghebbenden die optie kiezen) en in een verhoging voor de daaropvolgende periode (volgens het algoritme bepaald in het ministerieel besluit van 17 oktober 2014).

[Or.9]

De oplossing houdt geen rekening met de fysiologische veroudering van de installaties, die in de loop der tijd minder gaan produceren, zodat, aangezien de aanmoediging wordt bepaald op basis van de productie, de vermindering in een periode van grotere efficiëntie van die installaties (2015-2019) niet zal kunnen worden gecompenseerd door het hogere tarief voor de volgende periode (waarin de installaties minder efficiënt zijn).

3. *Belang van de vraag*

Artikel 26, leden 2 en 3, van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014, waarvan de verenigbaarheid met het Europees recht wordt betwijfeld, is, gelet op de inhoud van de aangevoerde middelen, een noodzakelijke normatieve parameter voor de beoordeling van de gegrondheid van de door verzoekers geformuleerde vorderingen, daar (niet wordt betwist) dat verzoekers eigenaar zijn van energiecentrales met een vermogen van meer dan 200 kW die in aanmerking komen voor de in artikel 7 van wetsbesluit nr. 387/2003 en artikel 25 van wetsbesluit nr. 28/2011 bedoelde aanmoedigingen, die het voorwerp van met de Gse gesloten overeenkomsten vormen.

De in rechte geformuleerde vorderingen strekken immers tot de nietigverklaring van de besluiten tot uitvoering van de genoemde wetsbepalingen houdende hervorming van de aanmoedigingsmaatregelen en van de desbetreffende betalingen.

Bij bovengenoemd arrest nr. 16/2017 heeft de Corte costituzionale geoordeeld dat de ingreep van de Italiaanse wetgever in deze verworven rechtsposities niet willekeurig of onredelijk – en dus rechtmatig – was ten aanzien van de Europeesrechtelijke aspecten inzake schending van het vertrouwen van de begunstigden van de aanmoedigingsmaatregelen.

Volgens de Corte costituzionale vormt deze ingreep „ een ingreep die beantwoordt aan het openbaar belang te streven naar een billijk evenwicht tussen de betrokken tegengestelde belangen teneinde het beleid van ondersteuning van het opwekken van energie uit hernieuwbare bronnen te verzoenen met de betaalbaarheid van de daarmee samenhangende kosten, die ten laste van de eindgebruikers van elektriciteit komen”.

[Or.10]

Verder heeft de Corte costituzionale in het bijzonder opgemerkt dat het „beginsel van de bescherming van eigendom”, uitgebreid tot vorderingsrechten, bedoeld in artikel 1 van aanvullend protocol nr. 1 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM), ondertekend te Rome op 4 november 1950, geratificeerd en van kracht verklaard bij wet nr. 848 van 4 augustus 1958, niet in de weg staat aan een ingrijpen van de overheid ten behoeve van het algemeen belang (arrest EHRM van 14 februari 2012, Arras e.a. tegen Italië), en dat elke lidstaat een ruime beoordelingsmarge heeft om het bestaan van een dergelijk belang en het passend karakter van de maatregelen ter bescherming daarvan na te gaan.

In de motivering van dat arrest staat ook dat „het Hof van Justitie van de Europese Unie in het bekende arrest *Plantanol GmbH & Co KG/Hauptzollamt Darmstadt* (C-201/08 van 10 september 2009), dat ook in de verwijzingsbeschikkingen wordt aangehaald, heeft geoordeeld dat de vervroegde afschaffing van een gunstige regeling tot de discretionaire bevoegdheid van de nationale autoriteiten behoort en alleen wordt belemmerd door de verwachting die een „voorzichtige en bezonnen marktdeelnemer” in de handhaving van die regeling mag hebben. Zoals hierboven is opgemerkt, was de hier aan de orde zijnde ingreep van de wetgever echter niet onvoorzienbaar of onverwacht, zodat de "voorzichtige en bezonnen marktdeelnemer" rekening had kunnen houden met de mogelijke evolutie van de regelgeving, aangezien steunregelingen naar de aard ervan tijdelijk en veranderlijk zijn.

De verwijzende rechter is van oordeel dat bepaalde aspecten die in het arrest van de Corte costituzionale niet zijn behandeld, niet zijn opgelost en acht het om de hieronder uiteengezette redenen in elk geval noodzakelijk van het Hof van Justitie een uitspraak te verkrijgen over de verenigbaarheid van de hierboven beschreven nationale bepalingen met het Europees recht; volgens de verwijzende rechter dient met name, mede gelet op het afgeleide Europese recht inzake de productie van energie, te worden verduidelijkt of het de nationale wetgever is toegestaan – na een andere beoordeling van de in het spel zijnde belangen **[Or.11]** die gewoon kan leiden tot een „billijk evenwicht” tussen die belangen – in te grijpen in posities die zijn verworven op grond van de maatregelen inzake toekenning van aanmoedigingen en op grond van met de overheid gesloten overeenkomsten.

4. *Toepasselijke bepalingen van Unierecht.*

4.1. In die omstandigheden dient in de eerste plaats te worden opgemerkt dat artikel 26 van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014 in strijd kan zijn met bepaalde algemene beginselen van het recht van de Europese Unie, die volgens vaste rechtspraak van het Hof van Justitie de grondslag van het rechtsstelsel van de Unie vormen.

In dit verband kan worden vermoed dat artikel 26 van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014 in strijd is met de algemene beginselen van gewettigd vertrouwen en rechtszekerheid, omdat de nationale regeling de juridische voorwaarden waarop de verzoekende ondernemingen hun economische activiteit hebben gebaseerd, eenzijdig heeft gewijzigd (zie, ter zake van dit beginsel, onder meer arresten van het Hof van Justitie van 21 februari 2008, *Netto Supermarkt GmbH & Co. OHG*, zaak C-229/99, en 10 september 2009, *Plantanol GmbH & Co. KG*, zaak C-201/08).

Voorts dient te worden gepreciseerd dat in het onderhavige geval de wetwijziging niet alleen ingrijpt in de algemene regels die op de ondernemingen van toepassing zijn (zoals in het geval van *Plantanol*, betreffende de wijziging van een specifiek belastingstelsel), maar ook in de individuele overeenkomsten die met het overheidsbedrijf Gse voor de vaststelling van de aanmoedigingen zijn gesloten, doordat zij deze ongunstig en vóór het verstrijken van de looptijd ervan wijzigt.

Zoals bekend, is het vertrouwensbeginsel op het gebied van de economische betrekkingen afgezwakt aan de hand van het criterium van de „voorzichtige en bezonnen” marktdeelnemer, te weten de marktdeelnemer die de vaststelling van een voor zijn belangen nadelige maatregel kan voorzien (punt 53 van bovengenoemd arrest van het Hof van 10 september 2009, zaak C-201/08, *Plantanol*). In het onderhavige geval vraagt de verwijzende rechter zich af of de voorzienbaarheid van de nadelige verandering zou kunnen voortvloeien [Or.12] uit een andere beoordeling van de in het spel zijnde belangen door de wetgever (die, in de bewoordingen van de Corte costituzionale is gericht op het waarborgen van „de betaalbaarheid van de daarmee samenhangende kosten, die ten laste van de eindgebruikers van elektriciteit komen”) zonder dat uitzonderlijke omstandigheden dit rechtvaardigen, gelet op de tussen de overheid en de exploitant gesloten overeenkomsten inzake de hoogte van de aanmoediging over een periode van 20 jaar.

Om dezelfde redenen zou de nationale bepaling ook in strijd zijn met het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, en met name met de artikelen 16 (vrijheid van ondernemerschap) en 17 (eigendomsrecht) ervan, doordat zij de reeds toegekende economische steunmaatregelen wijzigt, wat een ingreep vormt in het recht om zijn economische activiteit op basis van vooraf bepaalde contractuele posities te organiseren en uit te oefenen, en het recht op de reeds toegekende economische steunmaatregelen beperkt.

4.2 Artikel 26 van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014 kan ook onverenigbaar zijn met het afgeleide Unierecht, met name met de richtlijnen die zijn vastgesteld om de nationale regelingen inzake de productie van energie uit hernieuwbare bronnen te harmoniseren met het oog op de geleidelijke ontwikkeling van een gemeenschappelijk en meer geïntegreerd energiebeleid.

Richtlijn 2009/28/EG houdende vaststelling van regels ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen legt de lidstaten de verplichting op, maatregelen te nemen die effectief bedoeld zijn om hun aandeel energie uit hernieuwbare bronnen te bereiken (art. 3, lid 2), en daartoe behoren in het bijzonder steunregelingen [art. 3, lid 3, onder a)].

Door bevestiging van de rol van de nationale steunregelingen voor de productie van energie uit hernieuwbare bronnen beklemtoont de betrokken richtlijn ook de noodzakelijke kenmerken van stabiliteit en rechtszekerheid.

[Or.13]

Zij erkent namelijk de noodzaak om „het bedrijfsleven de langetermijnstabiliteit [te bieden] die het nodig heeft om duurzame investeringen te doen in de sector energie uit hernieuwbare bronnen” (overweging 8) en verklaart bovendien dat „[h]et belangrijkste doel van bindende nationale streefcijfers is zekerheid te bieden aan investeerders” (overweging 14) en dat „[e]en belangrijke manier om het doel van deze richtlijn te bereiken, is te zorgen voor de goede werking van de nationale steunregelingen [...] teneinde het vertrouwen van de investeerders te bewaren” (overweging 25).

De betrokken nationale bepaling – genoemd artikel 26 van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014 – die een aanzienlijke verslechtering inhoudt van de bestaande steunregelingen, die dienen te worden gekenmerkt door stabiliteit en bestendigheid, heeft niet alleen nadelige economische gevolgen voor de investeerders, maar dreigt ook de doelstellingen op het gebied van energiebeleid van richtlijn 2009/28/EG te ondermijnen, waardoor het nuttig effect ervan wordt aangetast en het door die richtlijn voorgeschreven resultaat in gevaar komt.

Soortgelijke beginselen met betrekking tot investeringszekerheid worden ook genoemd in het op 17 december 1994 door de Europese Gemeenschap ondertekende Verdrag inzake het Europees Energiehandvest (dat als een „integreerend onderdeel van het gemeenschapsrecht” dient te worden beschouwd; zie arrest van het Hof van Justitie 30 april 1974, *Haegeman*, zaak C-181/73).

Volgens artikel 10 van het Europees Energiehandvest „bevordert en schept” elke verdragsluitende partij namelijk „stabiele, billijke, gunstige en transparante voorwaarden [...] voor investeerders [...] [en genieten dergelijke] investeringen [...] voorts duurzame bescherming en zekerheid en [doen] de verdragsluitende partijen [...] niet met onredelijke of discriminerende maatregelen afbreuk aan het beheer, de instandhouding, het gebruik en het genot ervan en de beschikking erover” (art. 10, lid 1).

5. *Prejudiciële vraag*

Om de hierboven uiteengezette redenen is het daarom passend aan het Hof van Justitie om de volgende [vragen] voor te leggen:

[Or.14]

„Verzet het Unierecht zich tegen de toepassing van een nationale bepaling als artikel 26, leden 2 en 3, van voorlopig wetsbesluit nr. 91/2014, zoals in wet omgezet bij wet nr. 116/2014, die de betaling van reeds bij wet toegekende en in bijzondere overeenkomsten tussen producenten van elektriciteit uit fotovoltaïsche energie-omzetting en de Gestore dei servizi energetici s.p.a., een met die taak belast overheidsbedrijf, vastgelegde aanmoedigingsbedragen aanzienlijk vermindert of vertraagt?

In het bijzonder, is een dergelijke nationale bepaling verenigbaar met de algemene beginselen van het Unierecht inzake gewettigd vertrouwen, rechtszekerheid, loyale samenwerking en nuttig effect, met de artikelen 16 en 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, met richtlijn 2009/28/EG en de daarin vervatte voorschriften inzake steunregelingen, en met artikel 216, lid 2, VWEU, met name in verband met het Verdrag inzake het Europees Energiehandvest?”

OMISSIS] [instructies]

Om deze redenen

legt de Tribunale amministrativo regionale del Lazio, sez. III-ter (bestuursrechter in eerste aanleg voor de regio Latium)

- het Hof van Justitie van de Europese Unie krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie de in de motivering geformuleerde prejudiciële [vragen] voor;

[OMISSIS] [schorsing van het geding en instructies aan de griffie]

[Or.15]

OMISSIS] Rome [OMISSIS] 28 september 2018 [OMISSIS]